

MARGARET SCOTT, *Late Gothic Europe 1400—1500, The history of dress*, red. Aileen Ribeiro, t. I, London 1980, s. 272, ryc. 186, w tym 16 barwnych.

Omawiana książka otwiera serię ośmiu zaplanowanych opracowań z historii ubioru europejskiego z uwzględnieniem strojów tureckich. Seria ta jest wydana przez Courtauld Institute przy Uniwersytecie londyńskim. Ma ona ukazywać ubiory od późnego średniowiecza do XIX wieku według ogólnie przyjętego układu zagadnień. Omawiany tom stanowi pierwszą część wydawnictwa.

Przedstawiana tu historia europejskiego ubioru oparta jest na wyjątkowo bogatym materiale ikonograficznym gromadzonym w doskonałym zbiorze reprodukcji fotograficznych Courtauld Institute. Autorka ukazuje zmiany mody w szczegółowych komentarzach do bogatego materiału ikonograficznego. Zwalnia ją to od rozważania tych szczegółów w tekście, w którym przedstawia interpretację zmian mody na czołowych dworach europejskich w XV wieku. Tym zagadnieniem poświęciła obszerny rozdział o dworach Francji, Anglii i Burgundii. W następnym rozdziale o nagości gotyckiej autorka ukazuje matematyczne proporcje kobiecego ciała w różnych okresach mody i deformacje zmierzające do uzyskania za pomocą odpowiedniego ubioru ideału sylwetki. Zestawienie zmian w sylwetce kobiecej w ciągu XV w. zasługuje na uwagę. Podobna tematyka została w następnym rozdziale ukazana od strony osiągnięć krawiectwa gotyckiego w latach 1440—1460. Zatytułowano go: ciało uwięzione. Dwa ostatnie rozdziały ukazują upadek gotyckiego świata na przykładzie przemian w ubiorach w latach 1460—1500 i utrzymanie się tego stroju na dworze burgundzkim i w krajach środkowej Europy gdzie przetrwał on do początku XVI wieku.

W sumie omawiana książka przynosi dobre interpretacje materiału ikonograficznego w Europie Zachodniej ze szczególnym uwzględnieniem Anglii, Francji i Burgundii. Zainteresowania autorki ograniczają się do ubioru dworskiego i historii obyczajów tego kręgu społecznego. Jako historyczka sztuki zwraca szczególną

uwagę na ogólne przemiany sylwetki ubranego dworzanina czy damy dworu i na ornament. Rozdział o moralizowaniu i produkcji daje wykaz — określanych nakazami i zakazami władz — strojów wyższych kręgów społecznych oraz innych kobiet aż do prostytutek. Natomiast informacje o późnośredniowiecznych cechach włókienniczych czy krawieckich są skąpe i fragmentaryczne. W sumie pierwszy z zapowiadanej serii tomów z historii ubiorów zachodnioeuropejskich odbiega od wysokiego poziomu ostatnich kostiumologii angielskich. Szczegółowa interpretacja ikonografii została zbyt słabo podbudowana analizą sposobu wykonania ubiorów i określeniem ich nazw. Źródła pisane zostały wykorzystane tylko dla ukazania charakterystyki różnych osobistości. Periodyzacja zbyt mało opracowanego okresu historii ubiorów wnosi nowe spojrzenie, jednakże dworska moda rozwijała się raczej w latach 1380—1460, a nie w całym XV wieku. W sumie książka ta ukazuje jednostronność podejścia historyka sztuki do historii ubiorów, typowej nauki pogranicza różnych dyscyplin.

I. Turnau